

Ilene og Presterødkilen naturreservater

Unikt i Europa

2

1. Bildet er tatt fra fugletårnet innerst i Kilen. Her samler grågåsa seg i slutten av juli og august etter hekking ute i skjærgården. Grågåsa bruker både Ilene og Presterødkilen til å spise seg fet og gjøre seg klar til trekket sørover mot mellomeuropa senere på sommeren. På kveldene kan vi ofte se v-formede flokker av gress som er på vei fra det ene beiteområdet til det andre. 2. Bildet er tatt rett utenfor Besøkssenter våtmark Ilene og viser de langstrakte strandengene og mudderflatene som ligger tett på Tønsberg by og Kaldnes på Nøtterøysiden.

Ilene og Presterødkilen - unikt i Europa

På hver side av Tønsberg by er det våtmark som har en høy internasjonal vernestatus under Ramsar-konvensjonen. Ingen andre byer i Europa har to områder med Ramsar-status i gangavstand fra bysentrum. Nå har vi fått en forvaltningsplan som beskriver hvordan området skal brukes og tas vare på.

Stor rekreasjonsverdi

Våtmarkenes nærhet til bysentrum har rekreasjonsverdi for lokalbefolkningen. Få steder i Europa kan du knytte på deg turskoene i sentrum og rusle ut i slike landskap.

Under press av byutviklingen

Ilene og Presterødkilen er under et stadig press fra byutviklingen. Det er spesielt samferdselsprosjekter som kan berøre de to naturreservatene. Dette blir tett fulgt opp av flere statlige etater, blant annet Fylkesmannens miljø- og samfunnsikkerhetsavdeling. Målet for forvalt-

ningsmyndigheten er at utbyggingen ikke skal redusere naturverdiene i verneområdene.

Hvordan skal områdene forvaltes?

I 2015 ble forvaltningsplanen for Ilene og Presterødkilen naturreservater godkjent av Miljødirektoratet. En forvaltningsplan er et dokument som beskriver hvordan et vernet område skal tas vare på og legges til rette for publikum, og hvilke aktiviteter området kan brukes til uten at naturen skades. I denne brosjyren får du se det viktigste i planen. Hele planen kan du laste ned på www.fylkesmannen.no/Ilene-Presterodkilen

1. Gravand kalles også fagergås på grunn av de karakteristiske fargene. 2. Skjeggmeisen er en vanlig fugl vinterstid i takerørskogen som omkranser reservatene. 3. Gluttsnipe er en typisk vadefugl, som finner sin næring på tidevannsflatene. 4. Hønsehauken er en hyppig gjest i reservatene i likhet med flere andre rovfugler. 5. Den vesle sandloen har fått tak i en fjæremark i mudderet. 6. - I søla her finnes det myriader av børstemark og skjell som er proteinrik kost for fuglene, forteller Per Espen Fjeld fra Statens naturoppsyn.

”Bensinstasjoner” for fuglene

Ilene og Presterødkilen naturreservater fungerer som ”bensinstasjoner” for fugler på trekk. Her kan de hvile og fylle “drivstoff” før nye, krevende etapper på vingene. Slike stoppesteder er helt avgjørende for at fuglene skal klare den lange reisen på vår- og høsttrekket.

Få hekkefugler, mange trekkfugler

Det er ikke så mange fugler som hekker i disse våtmarkene, men vår og høst kan du se flere tusen fugler på en og samme dag. Det rike fuglelivet er også hovedgrunnen til at Ilene og Presterødkilen ble vernet i sin tid, og at området fikk internasjonal status som et Ramsar-område.

Ramsarkonvensjonen

Ramsarkonvensjonen er en global avtale utarbeidet i Ramsar, Iran i 1971. Avtalen skal bidra til bevaring og bærekraftig bruk av våtmarker gjennom lokale, nasjonale og regionale tiltak.

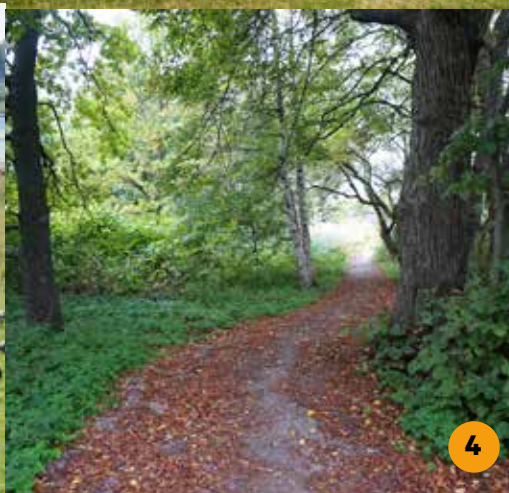
Det er strenge kriterier for hvilke områder som kan få Ramsarstatus. Det finnes 2200 Ramsar-områder i verden. Ilene og Presterødkilen er det eneste Ramsarområdet i Vestfold.

Stort biomangfold

Våtmarksområder har et stort biomangfold. Slik er det også i Ilene og Presterødkilen. I tillegg til det store antallet fuglearter finnes det et par hundre ulike plantearter og et ukjent antall insekter. I Aulielva er det sjørret, og det er funnet flere arter flaggermus. På tidevannsflatene finnes store mengder ålegrasenger, børstemark og muslinger.

1. På Grevestien langs Ilene naturreservat går tusenvis av mennesker årlig. 2. På Ilene har storfe og hester beitet i generasjoner. Beitedyrene sørger for å holde landskapet åpent og strandengene tilgjengelige for fuglene. 3. Allerede etter fire år med dyr på beite er landskapet igjen åpent opp på Presterødkilen og strandengene tatt tilbake av andefugler og gjess. 4. En sti ut til Træleborgodden fra Biltema ble nylig etablert. Den skal utvides nordover langs Ringveien. 5. Sjøppelrydding i reservatene er et pågående tiltak. Her er det 10. klasse fra Teigar ungdomsskole som deltar i et undervisningsopplegg på besøkssenteret på Ilene.

Ny tursti langs Presterødkilen

Både i Ilene og Presterødkilen er det satt i gang en rekke tiltak for å ta vare på områdene. Utsetting av beitedyr og restaurering av dammer har allerede fått synlige resultater for fuglelivet. Nå kommer også en ny tursti langs Presterødkilens vest- og nordside som vil gjøre områdene mer tilgjengelige for publikum.

Mange tusen mennesker har glede av Grevestien som går langs reservatgrensa i Ilene. I 2017 fortsetter arbeidet i Presterødkilen med å lage en tursti fra Træleborgodden langs Ringveien og inn til Kilen hvor stien kobles sammen med en eksisterende gang- og sykkelvei. Stien skal utformes slik at de som går der ikke forstyrrer fuglelivet. Sykling vil ikke være tillatt. Midtveis

skal det bygges et nytt fugleskjul med utsyn over reservatet. Fra før er det fugletårn både i nordøst og sydvest. På sikt ønsker vi å merke en sammenhengende trasé fra Grevestien i Ilene, langs brygga i Tønsberg, rundt Træleborg langs sjøen og inn til Kilen. Det er Tønsberg kommune som er ansvarlig for å utføre prosjektet i samråd med Fylkesmannen.

Jarlsberg hovedgård

Gullkronene naturreservat

Jarlsberg travbane

1

P

Aullelva

5

4

3

2

Besøksenter våtmark Ilene

Ilene naturreservat

Byfjorden

Kjelle

Til parkering

P

Korten

Slottsfjellet

Tønsberg brygge

Vestfjorden

NØTTERØY

Teieskogen

Tiltak i Presterødkilen

- 1 Ny tursti fra Træleborgodden til Kilen bygges i 2017.
- 2 Fremtidig* sammenhengende tursti langs sjøen fra Ilene til Presterødkilen.
- 3 Beita strandeng. Kyr på beite fra 2010.
- 4 Mulig fremtidig* beiteområde for å få åpnet landskapet.
- 5 Restaurerte dammer som etter kort tid har blitt tatt i bruk av andefugler og vadere.

Tiltak i Ilene

- 1 Mulig fremtidig* platting for fiskere.
- 2 Etablert beite for kyr.
- 3 Etablert beite for hester.
- 4 Restaurering av dammer.
- 5 Manuell skjøtsel for å holde landskapet åpent

*Tiltakene er avhengige av årlige bevilgninger over statsbudsjettet. Tidsrammen på tiltakene er derfor usikre.

Tegnforklaring

- Besøkscenter våtmark Ilene
- Fugletårn
- Parkering
- Naturreservat
- Grestestien

1. Barna får låne en kikkert for å se på fuglene. 2. Åpen søndag med snekring av gratis fuglekasser er alltid populært. 3. Det settes opp nett for ringmerking på åpne søndager. Her er det en flaggspett som har fått ring på. 4. Ungdomsskoleelever får bryne seg blant annet på naturtypekartlegging. 5. Barnehagebarn lærer om våtmarksfugler. Her står stokkand og rødstilk på timeplanen. Vi leker sulten rødstilk, utstyrt med pølseklippe som nebb, og havregryn med valnøtter i som mat.

Et besøkssenter for lokalbefolkningen

Besøkssenter våtmark Ilene ligger i den gamle husmannsplassen Søndre Holmen rett sør for Semslinna. Senteret arrangerer åpne dager for allmennheten og gratis tilbud for skoler og barnehager. Formålet er å spre kunnskap om våtmark og gi gode naturopplevelser.

Nasjonalt autorisert besøkssenter

Besøkssenter våtmark Ilene er et nasjonalt autorisert besøkssenter, og får en årlig bevilgning fra Miljødirektoratet. Hvert år får senteret besøk av en rekke barnehagebarn og skoleelever på gratis undervisning med naturveileder. Senteret vant i samarbeid med en lokal barnehage Forskerfrøprisen for beste naturfaglige barnehageopplegg i 2014. Skoler og barnehager kan også benytte stedet uten naturveileder.

Et trivelig turmål!

Grevestien går fra havna i Tønsberg langs sjøen nordover, over Homansbekken og videre sørover gjennom takrørskogen ut til besøkssenteret. Her kan man fritt benytte hagen med benkebord og vakker utsikt over reservatet. Det er også mulig å leie stedet. Eget program for sesongen med åpningstider og aktiviteter kan du finne på www.ilene.no

**Besøkssenter
våtmark**

1

2

3

1. Norsk Ornitologisk Forening avd. Vestfold samarbeider med Statens naturoppsyn om de ukentlige tellingene vår og høst fra fugletårn i begge reservatene. 2. Den uønskede arten *parkslierekne* har spredd seg på store areal nord og sørvest i Presterødkilen. 3. *Stillehavsøstersen* har etablert seg fra Melsomvik til Hui i Vestfjorden. Karleggingen i 2015 viste at kun et fåtall individer er funnet innenfor reservatene på Ilene og Presterødkilen, men utviklingen må følges nøye. 4. Høsten 2015 ble Norsk Institutt for Vannforskning leid inn til å foreta bunndyrprøver i reservatene.

Reservatene overvåkes

En viktig del av en forvaltningsplan er å sette i gang overvåking av naturen slik at man kan avdekke uønsket utvikling, og sette inn tiltak før det går for lang tid. Fordi Ilene og Presterødkilen har så høy internasjonal vernestatus, er de prioriterte områder i Vestfold for et slikt overvåkningsarbeid.

Systematisk fugletelling

I 2015 er det satt i gang telling av viktige fuglearter ukentlig vår og høst. I sjøen tar vi prøver av bunndyrfaunaen, som er et viktig matfat for andefugler og vadere. Arealet av ålegrassenger, strandenger og takrørskog registreres også, for å kunne sette inn tiltak ved negative endringer.

Stillehavsøsters på fremmarsj

Fremmede skadelige arter skal holdes øye med i verneområdene. Dette er arter som ikke naturlig hører hjemme i norsk natur. En av dem er

stillehavsøstersen, som har etablert seg for fullt lenger ut i Vestfjorden. Vi ønsker ikke at den skal spre seg til våtmarksområdene.

Avhengig av årlige bevilgninger

Det er en statlig oppgave å finansiere overvåking og tiltak som fremmer verneformålet. Aktuelle tiltak startes gjerne av Fylkesmannen eller Statens naturoppsyn, men kan også settes i gang av andre aktører. Fylkesmannen er avhengig av årlige bevilgninger over statsbudsjettet, derfor kan tiltakene variere fra år til år.

1

1. Det er båndtvang i reservatene hele året. Fylkesmannen ber hundeeiere om å holde hunden i bånd også på turstiene i reservatenes nærområder.
2. Statens naturoppsyn kontaktes dersom man oppdager lovbrudd i reservatet. Statens naturoppsyn utfører også mange tiltak i verneområdene, slik som dette beiteprosjektet i Presterødkilen.

Hva er ikke tillatt og hvem passer på?

Ilene og Presterødkilen naturreservater har egne forskrifter som sier noe om hva som er lov og ikke lov i reservatene. Det er Fylkesmannen i Vestfold som er forvaltningsmyndighet, men oppdager du lovbrudd i verneområdene er det Statens naturoppsyn som skal kontaktes.

Fuglene skal ikke forstyrres unødig

I forskriften for Ilene og Presterødkilen naturreservater er blant annet planter og dyr vernet mot skade og unødig forstyrrelse. Det er spesielt fuglene som er utsatt for forstyrrelse av oss mennesker. Økt stressnivå kan ha avgjørende betydning for om fuglene klarer å gjennomføre sin trekkroute eller sin hekking. Det er derfor ikke tillatt å gå tur inne i reservatene vår, sommer og høst, med unntak av ferdsel langs den nye turstien i Presterødkilen. Med noen unntak er det også forbudt å bruke fritidsbåt, modellfly og droner, og drive vannsport som kiting, seilbrett, vannskuter, vannski el. innenfor verneområdene. Det er ikke et generelt forbud mot padling i området, men hvis fugler blir skremt og flakser

opp, anses padlingen som ulovlig. All bruk av skytevåpen er forbudt, og det er ikke tillatt å slippe hund i reservatene. Fylkesmannen ber også hundeeiere om å holde hunden i bånd langs turstiene i randsonene av reservatene hele året. Fullstendig forskrift finner du på lovdata.no.

Hvem passer på?

Dersom man mistenker brudd på forskriften for verneområdene, eller man oppdager forhold som man mener kan ha innvirkning på naturen, kan man kontakte Statens naturoppsyn på telefon 03400 eller e-post postmottak@miljo-dir.no. Dispensasjon fra forskriften skal søkes hos Fylkesmannen i Vestfold.

Qualitative Untersuchungen und Probestellen

Die Probestellen sind in der Karte dargestellt. Die Probestellen sind in der Karte dargestellt. Die Probestellen sind in der Karte dargestellt.

Die Probestellen sind in der Karte dargestellt. Die Probestellen sind in der Karte dargestellt. Die Probestellen sind in der Karte dargestellt.

Utarbeidet av Fylkesmannen i Vestfold i samarbeid med Besøkssenter våtmark Ilene

Fylkesmannen i Vestfold | Telefon 33 37 10 00 | E-post fmvepost@fylkesmannen.no | www.fylkesmannen.no/vestfold
Besøkssenter våtmark Ilene | Telefon 33 37 10 00 | E-post ilene@fylkesmannen.no | www.ilene.no